

Sygn. akt **III AUa 1176/23**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 stycznia 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 4 stycznia 2024 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **P. H.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 27 września 2023 r. sygn. akt IV U 852/22

oddala apelację.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 czerwca 2022 r., znak:(...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił P. H. wszczęcia postępowania o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej, ponieważ wnioskodawca nie przedłożył nowych dowodów ani nie zostały ujawnione nowe okoliczności zaistniałe przed wydaniem decyzji, które miałyby wpływ na nabycie prawa do świadczenia.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł P. H. zaskarżając tę decyzję w całości, zarzucając:

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez uznanie, że brak jest okoliczności wpływających na nabycie prawa do świadczenia, a tym samym okoliczności umożliwiających wszczęcie postępowania o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej, podczas gdy odwołujący się wraz z wnioskiem złożył świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z 24 sierpnia 2011 r., z którego wynika, że od 20 września 1996 r. do 23 sierpnia 2011 r. stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę na stanowisku formierz-zalewacz (niemal 15 lat), a poza tym w pozostałych nieuwzględnionych przez ZUS okresach począwszy od 4 listopada 1978 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (łącznie od 1978 do 2011 r.);
- naruszenie prawa materialnego, tj. § 2 ust. 2 oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze poprzez błędną wykładnię, a w konsekwencji wadliwe zastosowanie, poprzez niezakwalifikowanie pracy wykonywanej przez odwołującego się jako pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ze względu na sposób jej udokumentowania, podczas gdy odwołujący przedstawił świadectwa i całą dokumentację pracowniczą, z której wynikało, w jakim okresie pracował u danego pracodawcy, na jakim stanowisku, i z której wynika, że faktycznie wykonywał w całym okresie zatrudnienia (1978-2011) prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Mając na uwadze powyższe, odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w całości poprzez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

Wyrokiem z 27 września 2023 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. IV U 852/22 zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z 27 czerwca 2022 r. znak: (...) w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy P. H. prawo do emerytury pomostowej poczynając od dnia 26 maja 2022 r.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Odwołujący się urodzony (...), złożył organowi rentowemu wniosek o emeryturę pomostową 23 kwietnia 2021 r.

Wniosek ten skutkowało wydaniem przez organ rentowy decyzji z 17 maja 2021 r., znak: EPOM/10/051111876, którą odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej, ponieważ wnioskodawca:

- nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat;
- po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych pozwany zaliczył okres pracy od 10 października 1996 r. do 31 grudnia 2008 r., tj. łącznie, po odliczeniu zwolnień lekarskich, 11 lat, 9 miesięcy i 18 dni.

Kolejny wniosek o emeryturę pomostową ubezpieczony złożył 26 maja 2022 r.

Wobec powyższego, pozwany wydał zaskarżoną decyzję.

Pozwany przyjął jako udowodnione okresy nieskładkowe w wymiarze 1 roku, 3 miesięcy i 9 dni, składkowe w wymiarze 35 lat i 8 miesięcy, łącznie 36 lat, 11 miesięcy i 9 dni, w tym staż pracy w szczególnych warunkach/charakterze – 11 lat, 9 miesięcy i 18 dni.

Do stażu pracy w szczególnych warunkach został zaliczony okres od 10 października 1996 r. do 31 grudnia 2008 r.

W okresie od 4 listopada 1978 r. do 31 lipca 1985 r. wnioskodawca był zatrudniony w Fabryce (...) w M. (później: (...) S.A. w M.) w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach: blacharz, krajacz, tłoczarz.

W okresie od 16 kwietnia 1982 r. do 17 grudnia 1983 r., odbywał zasadniczą służbę wojskową. Do pracy wrócił od 17 stycznia 1984 r., podpisując nową umowę o pracę.

W okresach od 4 listopada 1978 r. do 15 kwietnia 1982 r. i od 17 stycznia 1984 r. do 31 lipca 1985 r. ubezpieczony wykonywał pracę na stanowisku blacharz, krajacz-tłoczarz metali.

W okresie tego zatrudnienia wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę: obsługa agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi.

Zajmował się wykrajaniem blaszanych pojemników na odpady śmieciowe.

W okresie od 5 sierpnia 1985 r. do 29 stycznia 1996 r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w S. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku formierz-zalawacz, murarz żeliwiaków.

W okresie od 5 sierpnia 1985 r. do 1 maja 1989 r. wykonywał pracę: przygotowywanie mas formierskich oraz prace formierzy i rdzeniarzy.

W okresie od 2 maja 1989 r. do 29 stycznia 1996 r. wykonywał pracę na stanowisku: murarz żeliwiaków.

W całym okresie tego zatrudnienia wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę: przygotowywanie mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy; obsługa żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych.

W okresie od 20 września 1996 r. do 23 sierpnia 2011 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowo-Handlowym (...) sp. z o.o. z siedzibą w G., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku formierz-zalawacz, w odlewni żeliwa.

W okresie od 6 kwietnia 2005 r. do 27 listopada 2009 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę: przygotowywanie mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy lub obsługa żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych, a także prace bezpośrednio przy zalawaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy); prace bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz ich malowanie na gorąco.

Wykonywał formowanie (formy piaskowe) i zalawanie (zalawanie ciepłym metalem żeliwnym). Do jego czynności należało: położenie skrzynki formierskiej na płytę modelową, która odtwarzała dolną część odlewu; przesianie masy przymodelowej przez sito i zasypanie skrzynki masą formierską; ubicie masy w skrzynce za pomocą ubijaka ręcznego i zgarnięcie nadmiaru listwą metalową; obrócenie skrzynki wraz z płytą modelową, następnie zdjęcie płyty i odstawienie na bok, przeniesienie skrzynki na stanowisko zalawacza; te same czynności wykonywane do zrobienia skrzynki górnej, przeniesienie jej na stanowisko zalawacza.

Formierz przy małych skrzynkach pracował sam, a przy dużych w parze z drugim formierzem.

Do czynności zalawacza należało pobranie za pomocą ręcznej kadzi ciekłego żeliwa z pieca, przeniesienie i wlanie go do przygotowanej wcześniej formy.

Czynności w odlewni nie były zmechanizowane. Wszystkie transporty masy odbywały się taczkami. Ubijanie masy następowało za pomocą ubijaków ręcznych. Ciekłe żeliwo przenosiło w kadzi dwóch zalawaczy za pomocą specjalnych widełek. W zakładzie panowały zapylenie i podwyższona temperatura.

Powyższe prace skarżący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w godzinach od 06:00 do 14:00, od poniedziałku do piątku.

Na podstawie tak ustalonego w sprawie stanu faktycznego Sąd I instancji uznał odwołanie za zasadne.

Na wstępie rozważań prawnych Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy wnioskodawca spełnia wszystkie przesłanki uzyskania prawa do emerytury pomostowej.

Następnie przytoczył treść art. 4, art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji podkreślił, że jak stanowi art. 3 ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować

trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy (ust. 1); prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy (ust. 2).

Z kolei przepisy dotychczasowe, do których odsyła przepis art. 32 ust. 4 u.e.r.f.u.s., to przepisy rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). W myśl § 2 ust. 1 powołanego wyżej rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W myśl § 2 ust. 2 tego rozporządzenia, okresy pracy w szczególnych warunkach, na podstawie posiadanej dokumentacji, stwierdza zakład pracy w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy. Jednakże z ugruntowanego już orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że w sądowym postępowaniu odwoławczym nie obowiązują ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym i możliwe jest ustalenie okresów pracy w szczególnych warunkach również w oparciu o inne dowody niż zaświadczenia z zakładów pracy (uchwała SN z 21 września 1984r., sygn. III UZP 48/84, Lex 14630 oraz uchwała SN z 10 marca 1984r., sygn. III UZP 6/84, Lex 14625). Powyższe wynika także z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985r., II UZP 5/85 (Lex nr 14635), w której SN stwierdził, że jeżeli odwołujący wykaże, że z powodu likwidacji zakładu pracy nie jest możliwe przedstawienie zaświadczenia z zakładu pracy, to może tę okoliczność dowodzić wszelkimi środkami dowodowymi. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z dnia 8 kwietnia 1999r., II UKN 619/98 OSNP 2000/11/439. Sąd Okręgowy podniósł, że dlatego też mógł oprzeć swoje rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie na wynikach postępowania dowodowego z innych dokumentów oraz z zeznań świadków i odwołującego się, tym bardziej, że organ rentowy w toku postępowania nie zakwestionował tych dowodów, nie przedłożył dowodów przeciwnych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że przeprowadzone postępowanie dowodowe doprowadziło sąd do wniosku, że ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki uzyskania prawa do emerytury pomostowej, wynikające z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych z 2008 r., w tym: ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach:

- od 4 listopada 1978 r. do 15 kwietnia 1982 r. i od 17 stycznia 1984 r. do 31 lipca 1985 r. w Fabryce (...) w M. – określoną w punkcie 45, Dział III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. (obsługa agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi);
- od 5 sierpnia 1985 r. do 29 stycznia 1996 r. w (...) Zakładach (...) w S. – określoną w punktach 21 (przygotowywanie mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy) lub 22 (obsługa żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych), Dział III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.;
- od 1 stycznia 2009 r. do 27 listopada 2009 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowo-Handlowym (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. określoną w punktach 21 (przygotowywanie mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy) lub 22 (obsługa żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych), Dział III, wykazu A, stanowiącego

załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.; przy czym praca w tym okresie była jednocześnie pracą wskazaną w punktach 4-5 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych: prace bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy); prace bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz ich malowanie na gorąco.

Podsumowując Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawca wykazał, że pracował w warunkach szczególnych przez ponad 15 lat, a ponadto po 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, w związku z czym spełnił wszystkie przesłanki uzyskania prawa do spornego świadczenia.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd I instancji orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. nierozpoznanie przez Sąd orzekający istoty sprawy, tj. zasadności stanowiska organu rentowego o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie o ponowne rozpoznanie prawa do emerytury pomostowej - poprzez brak zajęcia stanowiska co do trafności tej decyzji i nierozstrzygnięcie tej kwestii w wydanym orzeczeniu,
2. naruszeniu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zmianę zaskarżonej decyzji z dnia 27 czerwca 2022r., pomimo rzeczywistego braku rozpoznania i rozstrzygnięcia istoty sprawy, tj. zasadności odmowy wszczęcia postępowania w sprawie o ponowne rozpoznanie prawa do emerytury pomostowej,
3. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018, poz. 1924) przez przyznanie wnioskodawcy prawo do emerytury pomostowej podczas gdy wnioskodawca nie udowodnił okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat oraz po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych,
4. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 38 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018, poz. 1924) przez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej podczas gdy po dniu 31 grudnia 2008r. wnioskodawca nie został zgłoszony w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych,
5. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię, a w szczególności art. 116 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędne przyjęcie, że dowody przedstawione przez wnioskodawcę są wystarczające do zaliczenia zatrudnienia jako pracę w szczególnych warunkach przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej,
6. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę dowodów oraz naruszenie granic swobodnej oceny dowodów co skutkowało błędnym ustaleniem że ww. materiał dowodowy uzasadnia zmianę zaskarżonej decyzji w sytuacji gdy takich podstaw nie było.

Odwołujący nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest oczywiście prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy. Wobec niewątpliwego wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, nie widział też konieczności uzupełniania postępowania dowodowego.

Spór w analizowanej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy prawidłowo pozwany organ rentowy odmówił wnioskodawcy P. H. wszczęcia postępowania o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej, stwierdzając, że wnioskodawca nie przedłożył nowych dowodów, a tym samym nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat, nadto po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał on prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 niniejszej ustawy.

Na wstępie przypomnieć należy, że przepis art. 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Natomiast na podstawie art. 49 ww. ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W świetle przywołanych powyżej przepisów warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową jest legitymowanie się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu tej ustawy lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, a więc po 1 stycznia 2009 r. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych). Jeśli więc prace wykonywane przez uprawnionego we wskazanych przez niego okresach nie były ani pracami w warunkach szczególnych, ani w szczególnym charakterze w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów art. 3 ust. 1 i 3 powyższej ustawy, to ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej.

W tym kontekście należy wskazać, że ujęcie prac kwalifikowanych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, odbiega od regulacji prac w szczególnych warunkach oraz w szczególnym charakterze zawartej w art. 32 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) oraz w rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego. Prace w szczególnych warunkach zostały określone poprzez: 1) definicję zawartą w art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, 2) wyliczenie rodzajów prac związanych z czynnikami ryzyka występującymi w szczególnych warunkach pracy zawarte w art. 3 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych i 3) wykaz takich prac zawarty w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Prace o szczególnym charakterze zostały zdefiniowane w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych i wyliczone w załączniku nr 2 do tej ustawy. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych warunkiem zaliczenia określonego rodzaju pracy do kategorii prac w szczególnych warunkach jest: 1) wykonywanie jej w szczególnych warunkach środowiska pracy determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, 2) występowanie czynników ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, 3) stawianie przed pracownikami wymagań przekraczających poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej. Dopelnieniem definicji zawartej w art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych jest wyliczenie rodzajów prac wykonywanych w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, z którymi związane są wspomniane czynniki ryzyka. Do pierwszej kategorii należą prace wykonywane po ziemi, na wodzie, pod wodą i w powietrzu. Do drugiej kategorii - prace wykonywane w warunkach gorącego i zimnego mikroklimatu, bardzo ciężkie prace fizyczne, prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego i ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmiennej pozycji ciała. Na podstawie art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych warunkiem zaliczenia określonego rodzaju pracy do kategorii prac o szczególnym charakterze jest: 1) szczególna odpowiedzialność i szczególna sprawność psychofizyczna wymagana przy jej wykonywaniu, 2) zmniejszenie się możliwości należytego wykonywania pracy w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu i życiu innych osób na skutek pogorszenia się sprawności psychofizycznej związanej z procesem starzenia się. Definicje prac w szczególnych warunkach oraz o szczególnym charakterze nie znajdują bezpośredniego zastosowania przy ocenie prawa do emerytury pomostowej. Ich znaczenie prawne sprowadza się jedynie do wskazania kryteriów, w oparciu o które zostały ustanowione wykazy takich prac zawarte w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. O nabyciu prawa do emerytury pomostowej decyduje umieszczenie danego rodzaju pracy w wykazach prac w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze.

Z przywołanych powyżej regulacji jednoznacznie wynika, że kryteria wymienione w art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych nie mogą być stosowane samodzielnie przy ocenie wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, w oderwaniu od ustalenia, czy praca na danym stanowisku została wymieniona w załączniku nr 1 lub 2 do tej ustawy. Zatem decydującą rolę przy analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień do emerytury pomostowej ma możliwość jej zakwalifikowania pod jedną z pozycji załączników 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Wbrew stanowisku organu rentowego zawartego w apelacji Sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy i wydał trafne odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że odwołujący do wniosku o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej (z 26 maja 2022r.) złożył świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 24 sierpnia 2011 r., zatem wbrew stanowisku organu rentowego był to nowy dowód w sprawie (opatrzone pieczęcią imienną). Dotychczas organ rentowy dysponował świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 24 sierpnia 2011 r. oraz świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach (korekta) z 25 listopada 2018 r. (z podpisem, bez pieczęćki imiennej).

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do oceny, czy wnioskodawca legitymuje się wymaganym stażem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Spełnienie pozostałych przesłanek przez odwołującego pozostawało bowiem poza przedmiotem sporu.

Po zapoznaniu się ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym Sąd Odwoławczy doszedł do tożsamyh wniosków co Sąd I instancji, a mianowicie, że odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Za taką pracę w ocenie Sądu Apelacyjnego należało uznać okres zatrudnienia od 4 listopada 1978 r. do 15 kwietnia 1982 r. i od 17 stycznia 1984 r. do 31 lipca 1985 r. w Fabryce (...) w M. – określoną w punkcie 45, Dział III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. (obsługa agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia wraz z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi); a także pracę którą odwołujący wykonywał w okresie od 5 sierpnia 1985 r. do 29 stycznia 1996 r. w (...) Zakładach (...) w S. – określoną w punktach 21 (przygotowywanie mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy) lub 22 (obsługa żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych), Dział III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Po za tym do prac w szczególnych warunkach należy zaliczyć okres zatrudnienia odwołującego od 1 stycznia 2009 r. do 27 listopada 2009 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowo-Handlowym (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. określoną w punktach 21 (przygotowywanie mas formierskich i prace formierzy oraz rdzeniarzy) lub 22 (obsługa żeliwiaków, rozlewni i ich urządzeń pomocniczych), Dział III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.; przy czym podkreślić należy, że praca w tym okresie była jednocześnie pracą wskazaną w punktach 4-5 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych: tj. prace bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy); prace bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz ich malowanie na gorąco.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 07.02.1983 r. (wyrok Sądu Najwyższego z 08.06.2011 r., I UK 393/10, wyrok Sądu Najwyższego z 19.05.2011 r., III UK 174/10). Tym samym znajdujące się w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego dokumenty oraz zeznania świadków i zeznania odwołującego okazały się bardzo przydatne dla rozstrzygnięcia sporu i pozwoliły ustalić rzeczywisty charakter i wymiar pracy odwołującego w spornym okresie. Świadczenie G. P., M. J. oraz R. W. (którzy pracowali razem z wnioskodawcą) szczegółowo wyjaśnili na czym polegała praca odwołującego w charakterze formierza-zalawacza.

W ocenie Sądu Odwoławczego przy wydaniu zaskarżonego wyroku nie doszło do naruszenia prawa materialnego (art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych).

Za bezzasadny w ocenie Sądu Apelacyjnego należało uznać zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 38 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018, poz. 1924) przez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej podczas gdy po dniu 31 grudnia 2008r. wnioskodawca nie został zgłoszony w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych. Jak słusznie zaakcentował Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przepisy tego artykułu są adresowane do płatnika składek, a zatem pracownik nie może ponosić negatywnych konsekwencji, w zakresie uprawnień emerytalnych, tego, że płatnik zaniedbał wymienionych tam obowiązków. Przepisy art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wymieniają wyczerpująco, jakie przesłanki musi spełnić ubezpieczony, by uzyskać uprawnienia do emerytury pomostowej. Nie ma wśród tych przesłanek faktu zgłoszenia pracownika w trybie art. 38. Z kolei dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy.

Na marginesie Sąd Apelacyjny wskazuje, że dla uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania pracy w warunkach szczególnych. Fakt, że płatnik składnik, mimo obowiązku nałożonego w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, nie wystawił stosowanego zaświadczenia o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze nie uniemożliwia przyznania tego świadczenia.

Za bezzasadny należało uznać również zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię, a w szczególności art. 116 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albowiem Sąd Okręgowy szczegółowo wskazał, na jakich dowodach oparł się przy wydaniu wyroku, a nadto wszystkie istotne kwestie zostały w niniejszej sprawie wyjaśnione, czy to na podstawie przedłożonych dokumentów, czy to na podstawie zeznań świadków i odwołującego.

Chybiony okazał się również zarzut naruszenia prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c. -zarzucony przez organ rentowy w apelacji błąd w ustaleniach faktycznych. Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wiąże ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby strona skarżąca wykazała uchybienia podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktu (wyrok Sądu Najwyższego z 10.06.1999 r., II UKN 685/98 Legalis). Apelacja organu rentowego nie zawiera żadnych merytorycznych argumentów ograniczając się do polemiki z ustaleniami Sądu i brakiem dowodów przeciwnych, sprowadzała się wyłącznie do przedstawienia własnej oceny i interpretacji stanu faktycznego oraz przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że apelacja organu rentowego, a w szczególności wskazane w niej zarzuty, stanowiły powielenie dotychczas prezentowanego stanowiska, które organ rentowy podniósł w toku postępowania przed Sądem I instancji, a co do których Sąd I instancji szczegółowo się odniósł. Apelacja organu rentowego nie zawierała nowych zarzutów, które mogły skutkować zmianą wyroku Sądu I instancji. Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko Sądu I instancji w zakresie ustalonego stanu faktycznego, a w związku z tym również stanowisko zaprezentowane w wyroku z 27 września 2023 r.

Zarzuty apelacji nie podważają powyższych ustaleń, apelacja stanowi jedynie niezasadną polemikę z prawidłowymi ustaleniami i rozważaniami Sądu Okręgowego.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

sędzia Marta Sawińska